

Dwie zmiany nomenklatoryczne do „Katalogu fauny Polski”
– *Coleoptera*, tom 12, dotyczące *Byturidae**

Two nomenclatural changes to the „Katalog fauny Polski” (Catalogue of Polish
Fauna) – *Coleoptera*, volume 12, pertaining to *Byturidae*

MICHAEL GOODRICH¹, CHARLES A. SPRINGER²

¹ Department of Zoology, Eastern Illinois University, Charleston, Illinois, 61920, USA

² Department of Biology, Hastings College, Hastings, NE 68901, USA

ABSTRACT. The authors correct usage of names of two *Byturidae* beetles: *Byturus ochraceus* (SCRIBA, 1970) and *Byturus tomentosus* (DE GEER, 1774)

Dwunasty tom *Coleoptera*, „Katalogu fauny Polski”, opublikowany w 1986 roku, (BURAKOWSKI i in, 1986), podaje prawidłowo, występowanie dwóch gatunków chrząszczy z rodzaju *Byturus* LATR. (*Byturidae*). Niestety zbiegiem okoliczności w tym samym roku ukazała się również nasza rewizja rodziny *Byturidae* Europy (SPRINGER, GOODRICH, 1986), której „Katalog...” nie mógł oczywiście uwzględnić. W rezultacie cytowane są nieaktualne nazwy synonimiczne obu gatunków. Poniżej podajemy aktualne nazwy tych gatunków.

Prawidłowa nazwa *Byturus aestivus* (LINNAEUS, 1758) brzmi *Byturus ochraceus* (SCRIBA, 1790). Dla gatunku tego stosowano wiele nazw synonimicznych, obecnie nieważnych. W dwudziestym wieku najczęściej stosowano nazwę *Byturus fumatus* (FABRICIUS, 1775), stosowaną przez KUHNT'a (1913), PORTEVIN'a (1931) i JOV'a (1932). Nazwa ta była pierwotnie proponowana jako *Dermestes fumatus* i musi być odrzucona jako młodszy homonim nazwy *Dermestes fumatus* LINNAEUS, 1767 (będącej z kolei synonimem *Dermestes stercoreus* LINNAEUS, 1758, przeniesionego następnie do rodzaju *Typhaea* STEPH. przez MOTSCHULSKY'ego w 1858).

Druga nazwa, często używana dla tego gatunku – *Byturus aestivus* (LINNAEUS, 1758) (stosowana przez GROUVELLE'a (1913), FALCOZ'a (1927) i VOGTA' (1967), jak również przez BURAKOWSKIEGO i innych (1986)) oparta jest na *Silpha aestiva* LINNAEUS, 1758, prawidłowo przeniesionego dorodzaju *Epurea* ER. (*Nitidulidae*) przez MOTSCHULSKY'ego w 1858.

* Druk pracy w 100% sfinansowany przez Muzeum i Instytut Zoologii PAN w Warszawie.

Brak jest wobec tego podstaw do stosowania nazwy *Bytus aestivus* dla typu rodzaju *Byturus* THOMSON (1859) i następnym zastosowań, podanych wyżej.

Byturus rosae jest błędnym oznaczeniem *Dermestes rosae* SCOPOLI, 1763, w rzeczywistości należy do *Nitidulidae* i prawdopodobnie jest synonimem *Cychramus luteus* (FABRICIUS, 1787). Kombinacja ta była stosowana przez SEIDLITZ'a w 1875, który jednak po 17 latach sam zrezygnował z niej na korzyść *Trixagus fumatus* (FABRICIUS).

W wyniku odrzucenia wszystkich wcześniejszych nazw, kombinacja *Dermestes ochraceus* SCRIBA, 1790 pozostaje najstarszą przydatną nazwą tego gatunku. Opis SCRIBA'y jest oparty na żółto ubarwionym chrząszczy, opisanym i narysowanym przez HERBST'a w 1783 pod nazwą *Dendryphantes fumatus* FABRICIUS. BARBER (1942) wyznaczył te okazy typami *Byturus ochraceus* SCRIBA. W 1986 wyznaczyliśmy lectotyp z pośród tej serii okazów (SPRINGER, GOODRICH, 1986).

Byturus tomentosus (FABRICIUS, 1775) został opisany jako *Der.nestes tomentosus* DE GEER., 1774 (strona 199). Kombinacja nazwy użyta przez FABRICIUS'a była powszechnie używana przez dwudziestowiecznych entomologów (KUHN, 1913; GROUVELLE, 1913; PORTEVIN, 1931; JOY, 1932; VOGT, 1976) chociaż już SEIDLITZ (1891) i BARBER (1942) uznali że rysunki i opisy DE GEER'a dotyczą tego samego gatunku. Zbadaliśmy typ DE GEER'a i stwierdziliśmy, że jest to pospolity gatunek chrząszcza, żyjący na malinach w Europie. Kombinacja użyta przez FABRICIUS'a, prawdopodobnie dla tego samego gatunku, musi być wobec tego odrzucona jako młodszy homonim. Seria typów *Byturus tomentosus* (FABRICIUS), którą mieliśmy okazję zbadać, zawiera jeden okaz *Byturus tomentosus* (DE GEER) i dwa okazy *Byturus ochraceus* (SCRIBA)! Nazwa *Dermestes sambucci* SCOPOLI, 1763 została zsynonimizowana z *Dermestes tomentosus* FABRICIUS przez KUGELANN'a (1794) i stosowana przez SEIDLITZ'a (1875) jako *Byturus sambucci* (SCOPOLI) w „Die Kaefer der Ostseeprovinzen Russlands”. Ponieważ w opisie tym SEIDLITZ wymienia posiadanie dwóch wzgórków skroniowych, gatunek ten nie może należeć do *Byturidae*. Ponieważ typy SCOPOLI'ego zaginęły (HORN, KAHLE, 1935–37), trudno ustalić do którego chrząszcza nazwę tę zastosował. W roku 1891 SEIDLITZ odrzucił stosowanie nazwy *sambucci* na korzyść *tomentosus*; następni badacze, łącznie z BARBER'em (1942) konsekwentnie wyłączali *Dermestes sambucci* z *Byturidae*. Kompletną synonimikę tych dwóch gatunków podajemy we wspomnianej wcześniej pracy (SPRINGER, GOODRICH, 1986).

Innym gatunkiem *Byturidae*, którego można by spodziewać się w Europie Środkowej jest *Xerasia meschniggi* (REITTER, 1905), znany dotychczas z dąbrów południowych Węgier (SPRINGER, GOODRICH, 1986). Ostatni okaz tego gatunku był znaleziony w 1927 roku. W opinii dra Z. KASZAB'a z Węgierskiego Muzeum Historii Naturalnej w Budapeszcie (opinia ustna), gatunek ten musiał wyginąć. Być może jednak zachował się jeszcze gdzieś, na gałęziach dębów. Jesteśmy bardzo zainteresowani zbadaniem okazów tego gatunku, jeśli jeszcze istnieje.

Synonimika

- Byturus ochraceus* (SCRIBA, 1790) = *Byturus aestivus* auct. nec (LINNAEUS, 1758)
Dermestes fumatus LINNAEUS, 1767 – dziś należy do rodzaju *Typhaea*.
Byturus tomentosus (DE GEER, 1774) – opisany w rodzaju *Dermestes* LINNAEUS.
Dermestes sambucci SCOPOLI, 1763 – nomen dubium
Silpha aestiva LINNAEUS, 1758 – dziś należy do rodzaju *Epurea*.

PIŚMIENNICTWO

- BARBER H. S., 1942: Raspberry fruitworms and related species. Misc. Publ. U. S. Dep. Agric., 486: 1–32.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1986: Chrząszcze *Coleoptera* – *Cucujoidea* część 1. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 12: 1–266.
- DE GEER C., 1774: Mémoires pour servir à l'histoire des insectes. 4. 456 ss.
- FABRICIUS J. C., 1775: Systema entomologicae. Flensburgi, Lipsiae. 832 ss.
- FABRICIUS J. C., 1787: Mantissa Insectorum. 2. Hafniae. 382 ss.
- FALCOZ L., 1927: Fauna des Coléoptères de la Région Lyonnaise. *Clavicornia*. Anns. Soc. Linn. Lyon, 73: 1–141.
- GROUVELLE A., 1913: *Byturidae*. Col. Cat. 15 (56): 3–7.
- HERBST J., 1783. Kritisches Verzeichniss meiner Insektensammlung. W: FUESSLY J. C. Archiv der Insektengeschichte. 4. Zurich. 72 ss.
- HORN W., KAHLE I., 1935–1937: Über entomologische Sammlungen Berlin-Dahlem, 1–4. 462 ss.
- JOY N. H., 1932: A practical handbook of British beetles. 1. 622 ss.
- KUGELANN J. G., 1794: Verzeichniss der in Gegenden Preussens bis jetzt entdeckten Kaefer-Arten. W: Neustens Magazin für die Liebhaber der Entomologie, Stralsund, 1 (5): 512–582.
- KUHNT P., 1913: Illustrierte Bestimmungstabellen der Käfer Deutschlands. Stuttgart. 1138 ss.
- LINNAEUS C., 1758: Systema Naturae per regna tria naturae, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis locis. Ed. X, Holmiae, 1 (1): 1–823.
- LINNAEUS C., 1767: Systema Naturae per regna tria naturae, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis locis. Ed. XII, Holmiae, 1 (2): 553–1327.
- MOTSCHULSKY V., 1858: Sur les collections coléoptérologiques de LINNÉ et de FABRICIUS. Études Entomol. 7: 123–152.
- PORTEVIN G., 1931 Histoire Naturelle des Coléoptères de France. 2. Paris. 542 ss.
- REITTER E., 1905: Seckszehn neue Coleopteren aus der palaearktischen Fauna. Wien Ent. Ztg., 24: 241–251.

- SCOPOLI I. A., 1763: *Entomologia carniolica exhibens insecta carnioliae indigena et distributa in ordines, genera, species, varietates. Methodo Linnaeana. Vindobonae.* 418 ss.
- SCRIBA L. G., 1790: Erste Fortsetzung des Verzeichnisses der Insekten der Darmstaedter Gegend. W: *Journal für die Liebhaber der Entomologie, Frankfurt*, 2: 151–192.
- SEIDLITZ G., 1875: *Fauna Baltica. Die Kaefer (Coleoptera) der Ostseeprovinzen Russlands.* W: *Archiv für die Naturkunde Liv-Ehst – und Kurlands, Dorpat.* 560 ss.
- SEIDLITZ G., 1891: *Fauna Baltica. Die Kaefer (Coleoptera) der Deutschen Ostseeprovinzen.* Königsberg. 818 ss.
- SPRINGER C. A., GOODRICH M. A., 1986: A revision of the family *Byturidae (Coleoptera)* in Europe. *Coleopt. Bull.*, 40, 4: 335–352.
- THOMSON C. G., 1859: *Skandiviens Coleoptera, synoptiskt beabetade.* 1. Lundt. 290 ss.
- VOGT H., 1967: 49. Familie *Byturidae*. W: FREUDE H., HARDE K. W., LHOSE G. A., *Die Käfer Mitteleuropas*, 7. Goecke & Evers Verlag, Krefeld: 19–20.